Wie is Riet Bons-Storm?

Theologisch profiel

door Dr. Margriet Gosker, predikant en oecumenisch theoloog

In deze serie wordt een kort, maar krachtig beeld geschetst van theologen uit heden en verleden. Wanneer hoorden we voor het eerst van hem of haar? Waarmee is hij of zij bekend geworden? Wat kunnen gemeenten met zijn of haar gedachtegoed? Zien we de doorwerking van zijn of haar gedachtegoed ergens terug?

Kun je over God spreken op een manier die niet onderdrukkend is voor vrouwen? Riet Bons-Storm, kopstuk van de feministische theologie in Nederland, heeft tijdens haar werkzame leven velen geïnspireerd met haar heldere feministische inzichten en was een geweldige stimulans voor de Vrouw-en-Geloof-beweging.

Godsbeelden worden niet alleen bepaald door iemands plaats in de wereld (cultureel en historisch), maar ook door iemands psychische gesteldheid, karakter en levensloop. En je geloof wordt niet primair bepaald door het beamen van een erkende geloofsbelijdenis, maar door je ‘bestaansbeleving’. Riet Bons-Storm (geb. 1933), emeritus hoogleraar Vrouwenstudies en Pastoraat aan de Rijksuniversiteit Groningen, vindt dat dit veel duidelijker gezien moet worden in de dominante theologieën, die bedacht zijn in een bepaalde tijd en veelal vanuit een mannelijke bestaansbeleving.

Wanneer hoorden we voor het eerst van haar?

Haar eerste publicatie over pastoraat verscheen in 1976 in Jakarta. Eerder (1961-1972) woonde en werkte ze in Indonesië; ze doceerde aan een theologische faculteit op Noord-Celebes. Na haar promotie aan de Vrije Universiteit in 1984 begon ze te publiceren. Dat resulteerde in 1989 in een hoogleraarsbenoeming. Daarna volgde een hele reeks publicaties, waarin zij haar feministische theologie verder ontwikkelde.

Waarmee is zij bekend geworden?

Ze is een kopstuk van de feministische theologie in Nederland, heeft velen geïnspireerd met haar heldere feministische inzichten en is een geweldige stimulans geweest voor de Nederlandse Vrouw-en-Geloof-beweging. Omgekeerd voelt ze zich door die beweging gesteund. Ze stond aan de wieg van de European Society of Women in Theological Research (1986), de Oecumenische Vrouwensynode (1987) en was medeoprichtster van de International Academy of Practical Theology (1991). Haar woede over de macht van dominante theologie sloeg bij velen aan, vooral bij vrouwen, die onder die dominantie leden.

Bons-Storm laat zien dat heel andere belangrijke factoren zijn die iemands standpunt en de daarbij horende bestaansbeleving bepalen, zoals iemands afstamming, huidskleur en seksuele geaardheid. Zo liggen er ook verbindingen met onder meer zwarte theologie, homo- en queertheologie. In elk van die theologieën - vaak afgekeurd door mensen met een mannelijke, witte en heteroseksuele bestaansbeleving - ‘ziet’ men God anders.

Haar Jezusbeeld is voldoende joods bepaald om Jezus van Nazareth te kunnen zien als een mens met een unieke mate van Messiaskwaliteit: sprekend God, zoals een zoon op zijn vader lijkt. Daarom is de kerk geroepen om ook Messiaskwaliteit te laten zien. We weten nooit zeker wie en hoe God is, maar de manier waarop Jezus de Messias verbeeldde in zijn leven en in zijn woorden geeft ons goede aanwijzingen. Worden we verzoend door Jezus' bloed? Nee, we worden verzoend door Gods genade. Denk aan Psalm 103:3

Hij is een God van liefde en genade,
barmhartigheid en goedheid zijn zijn daden
van Hem die niet voor altijd met ons twist,
die ons niet doet naar alles wat wij deden,
ons niet naar onze ongerechtigheden
vergeldt, maar onze schuld heeft uitgewist.

Wat kunnen gemeenten met haar gedachtegoed?

Zij stimuleert gemeenteleden om na te denken over vrouwelijk/mannelijk en over onze Godsbeelden, die veel te mannelijk geïmpregneerd zijn. Kan dat ook anders? Kun je over God spreken op een manier die niet onderdrukkend is voor vrouwen? Ze pleit voor een ‘zegenend pastoraat’, waarin Gods welwillende aanwezigheid centraal staat. Ook is ze een warm pleitbezorger van de interreligieuze dialoog en de rol van vrouwen daarin. Het is goed dat gemeenten en parochies oog krijgen voor multiculturele aspecten en voor geloofsinzichten uit andere religies.

Zien we de doorwerking van haar gedachtegoed ergens terug?

Bons-Storm komt duidelijk uit de strijdbare periode. Jongere theologen zien de verworvenheden die mede door haar inzet tot stand zijn gekomen vaak als vanzelfsprekendheden, maar feministische theologie is nooit onomstreden geweest. De laatste tien jaar heeft de feministische theologie zich ontwikkeld tot gendertheologie, met aandacht voor fluïditeit tussen de geslachten, waarbij niet alleen vrouwelijkheid maar ook mannelijkheid gespreksonderwerp is.

Gepubliceerd als hoofdartikel op de Website van de Protestantse Kerk in Nederland op 15 januari 2024 .